

GORENJE

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za druge države stane 5-60 K. Posamezna številka po 10 vin. — Na naročbe brez istodobne vpošiljalne naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je na pristavi gosp. K. Floriana v »Zvezdi«.

Izhaja vsako soboto

zvečer

Inserati se računajo za celo stran 50 K; za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oglasila se plačuje za peti-vesto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat smeten popust. — Upravištvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oglasila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Vabimo vse dobromisleče Gorenjce in Gorenjke, da se naroče na naš list, ki stane na leto 4 K, za pol leta pa 2 K. Somišljeniki, pridno agitirajte za list!

Srečnejše novo leto!

Hvala bogu! Prišli smo našim narodnim škodljivcem in odjedalcem na dno — in sicer v lepem znamenju, v znamenju razumevanja narodove koristi, katero razumevanje mora voditi do tako zaželjene sloge in sprave vseh slojev slovenskega naroda!

Mogoče je, da se v eni ali drugi točki ne združimo, združiti pa se moramo v točki za dobrobit ljubljene naroda slovenskega, ker je to postulat, izvirajoč iz materinskega, vsem skupnega jezika in iz tistega večnega principa, ki veli: »Skrbi zase, ljubi brata.« Brat mi je pa predvsem tisti, ki je tistega rojstva in tiste slovenske krvi, kakor sem jaz.

Ne vdajmo se, težimo se, milujmo se — pa nas ne bodo, če bi nas tudi radi. —

In sedaj nekaj, kar je »beispiellos«. Uradna »Laibacherica« št. 297 navaja govor nemškega bratca dr. Egerja kot predsednika nemškega »Volksrata«, kateri govor je tako »beispiellos«, da se čudimo, kje je dne 28. decembra 1908 ob tem članku ostal c. kr. drž. pravdnik. Ali je pravica glede hujkanja zoper druge narodnosti dvojna? Menimo, da ne, ker poznamo postave, na katere smo prisegli.

Hinavstvo v tem govoru je v stavku, ki pravi, da sedaj klavno cvileči kranjski Nemci niso zakrivil in niso dali niti najmanjšega povoda za

»beispiellose Ausschreitungen« in bojkot. Zakaj se govori neresnica, zakaj se ta v uradnem listu konstatira, ko vsi vemo, da so bili ljubljanski nemščurčki pred in pa dne 13. septembra 1908 v Ptuj na delu, kjer se je ravno po njihovih informacijah napadlo Slovence in opljuvalo Slovenke!

Drzno čelo imate, mi pa ponos in pogum, katerega niste pričakovali od pomitnih Slovencev. Zato: »beispiellos« in pa ta Vaš klavni javk, ker smo Vam stopili na prste in prijeli Vas za mošnjo!

In »morje« hočejo imeti — »deutsch bis zur Adria«! —

Malo počakajte; predvsem pa govorite resnico, da hočete imeti morje adrijsko ne za Avstrijo, ampak za: vom Belt bis zur Adria! Tako je, pa zvijajte hinavske svoje oči, kolikor hočeta, mi Vam odkritosrčnosti ne verjamemo, čudimo se pa, da take Vaše besede uradni list kolportira. Saj je prav, se vsaj poznamo!

»Dobro z dobrim, hudo s hujim.« pa nam ne smete potem nič zameriti. Izkušili Vas bomo, in sicer brezobzirno, ker vidimo, da to Vaše ničvredno kliko podpira protektor nemškega »Volksrata« — kdo je, vsi veste!

Naravnost smešno je pa, če se kranjska dežela iz nepoklicanih ust imenuje: »das alte deutsche Bundesland Krain«. — Takih impertinenc mi ne prenašamo in jih Slovenci prenašati ne bomo mogli in tudi ne hoteli. Varuj se, opričnik, da te take besede ne udarijo po zobeh ali pa na želodec.

Kranjska dežela je bila vsikdar in vseskozi slovenska dežela, le nekaj nemških in laških grofov ter baronov se je paslo v njej, kakor se pase človek, ki je vpregel kmete pred plug, hotel pa veljati kot svobodoljub!

Vendar pa velja tu njegov verz, ki pravi: »da novi cvet izraste nam iz podrtije«.

Za moment ste nas podrli, ker ste nam zaprli toliko Slovencev, ugonobili nas pa ne boste, ker

smo zdrav in žilav narod in ker se svetlika tieta zarja, ki nam prinese solnce sloge!

Sami ste se premotili, nas pa vzdramili. Saj Vam je že zdavnaj žal, mi Vas pa zahvaljujemo, ker smo sedaj na potu do edinosti.

In če bomo Slovenci v narodnem oziru edini, ne bo mostu od Belta do Adrije, ker ga zidati ne boste mogli, ne Vi, ne Vaši bratci iz »rajha«.

Mi pa bomo posedovali svoje slovenske zemlje, na kateri smo rojeni, in katera je naša in bo redila nas, ne pa Vas. Parazitov smo sili. Prodolgo so nas objedali. Osamosvojitve je prvi poklic na slovenski narod, ki je že prodolgo sutajil požrešnim Germanom.

Leto 1908 nas je več naučilo, nego coli kupi učenih knjig. Naučilo nas je v pravici in resnici, ojunatilo nas je v nedolžno preliti slovenski krvi in povedalo nam je:

»Vremena Slovincem bodo se zjasnila in milši zvezde, takor dosedaj sijale.«

Upamo, da se to v znamenju edinstva zgodi in s tem:

Veselo Novo leto!

20 /IX. 1908.

Gospodarski del.

□□□□

Poučevanje kmetijstva v vojašnicah.

S 1. decembrom t. l. so vstopili v pruskih vojašnicah predavanja o kmetijstvu. Toda Pruska se ne more oponašati, da bi bila prva država, ki je uvedla ta pouk. Že l. 1897 so v neapoljski vojašnici prvič poučevali kmetijstvo. L. 1906 pa so v Italiji v 215 vojašnicah predavali o kmetijstvu, poslušalcev-vojakov je bilo 23.030. Tudi v Franciji so že pričeli s takim poukom, istotako v Belgiji in na Bavarskem.

PODLISTEK.

O mednarodnem jeziku „Esperanto“.

Mednarodni pomožni jezik »esperanto«, ki ga je sestavil varšavski zdravnik dr. Zamenhof si pridobiva med velikimi narodi, kakor Angleži, Francozi in Nemci vedno več privrženecv. Vseled lahke metode učenja ima danes privrženecv v vseh vrstah raznih narodov.

Velike ugodnosti, ki jih prinaša mednarodni pomožni jezik človeštvu; so na dlani. Trgovcu je omogočeno, da stopi direktno v zvezo z inozemskimi trdkami in privatnimi osebami. Popotnik in turist je oproščen časomornega učenja tujih jezikov, ki se govore v deželah, katere prepotuje. Zbiratelju posebnosti in ljubitelju športa pa je možno z osebami drugih držav stopiti v zvezo, da goji skupne interese, medsebojno trgovino, izmenjavo i. t. d.

Vsem mednarodnim zvezam, z znanstvenimi, političnimi, verskimi in drugimi cilji je esperanto pripraven pripomoček medsebojnega dorazumevanja. Na vseh internacijonalnih kongresih je postal neizogibno potreben in odstrani mahom časomorno in dolgočasno prestavljanje predavanj v razne žive jezike,

Posebno pomembna pa je važnost mednarodnega pomožnega jezika za literaturo in vedo. Samo po esperantu nam je omogočeno, da postanemo dela velikih avtorjev takoj skupna last vseh narodov. Isto velja za časopise, posebno znanstvene, ako so pisani v jeziku, ki ga razume vsak izobraženec, najsibo Evropejec, ali Amerikaneec, Skandinavci ali Italijan. Vsak matematik n. pr. dobro ve, kako neprijetno in ovirajoče je za študij, da so ravno dela največjih mojstrov pisana v latinskem, francoskem in angleškem jeziku. In tako je na vseh poljih vede. Jezikoslovcu pa, ki se hoče poglobiti v lepoto tujih književnosti, ostane polje živih jezikov vedno nedotaknjeno. Ali skoro vsem je učenje tujega jezika sredstvo v namen in tem hoče mednarodni pomožni jezik dati enostavnejše in lažje nadomestilo.

Občudovanje vzbuja, kako se danes na primer po vseh univerzah v Nemčiji učenje esperanta propagira. Na vseh nemških visokih šolah obstoje sedaj stolice za esperanto. Le Slovenci smo tako zatelebani, da nočemo spoznati dobrot, ki se jih drugi narodi oklepajo; v dokaz tega naj služi dejstvo, da med Slovenci nisem mogel dobiti založnika, ki bi mi hotel izdati malo esperantsko slovnico, katero sem sestavil za Slovence. Nemci so zagotovo toliko premeteni, da ne bi po vseh

svojih visokih šolah gojevali učenje esperanta, ako bi bila to le prazna glama. Naša slovenska javnost pa se esperantu roga in smeji. Neki slovenski knjižničar mi je dejal: »Za Boga Vas prosim, kdo bi mi pa kupil to neumno šaro?« Seveda za »Grofico beratič« se najde čitajoče občinstvo. Jasen dokaz, na kakšnem duševnem stališču stoji naš narod.

Posebno naše dijaštvo bi bilo poklicano, da postane pionirstvo tega velikega dela. Kajti z velikim prednostim, ki morejo vsakomur koristiti, prihajajo za dijaštvo še posebne koristi. N. pr.: filolog, ki zaradi študij potuje v inozemstvo, si pridobi kot privrženec mednarodnega pomožnega jezika zveze s kolegi ali učenjaki tujega kraja in dežele. Naravoslovec, geograf, zgodovinar more z njegovo pomočjo zadobiti informacije o inozemskih krajih, njih lepotah in njih zgodovini i. t. d.

Se več pa bo vsakomur koristil mednarodni jezik v poznejšem življenju. Najbolji dokaz za to so ravno dejstva. In zato pristopam sedaj od obče ideje mednarodnega pomožnega jezika na znano, uspešno in veličastno uresničenje te ideje, na »linguo internacia« ali »esperanto«, ki ga je sestavil imenovani ruski zdravnik dr. Zamenhof. Dvajset let je preteklo, odkar je dr. Zamenhof nastopil v javnosti in v tej dobi je esperanto postal svojo ognjeno izkušnjo in postavil v svet vsa

Kakšen pomen pa ima kmetijski pouk za vojake, zakaj pa bi bilo dobro, če bi tudi v Avstriji poskusili s slično uvedbo?

Najprej doseže ta pouk, da kmet v dolgih vojskih letih ne pozabi svojega stanu. Če sliši v tem času o dobrem obdelovanju polja in travnikov, o sadnem drevju, o peščeni, kameniti ali črni zemlji, o vzornem hlevu, pravilno napravljenem gnojišču, če vidi različne novejšje stroje, ali se ne bo spomnil svojega domačega sveta, ki čaka njegovih pridnih rok? Ali ne bo želel praktično uporabiti, kar se je naučil? Pouk v kmetijstvu vzbuja in ohranja torej zanimanje za kmečko delo.

Včasih se vojaki iz mest norčujejo iz kmečkoga vojaka. Porogljivo ga žalijo z besedo: «kmet», tako da se začne vojak-kmet, ki še ni dosti premišljeval o važni nalogi kmetijstva, sramovati svojega stanu. Takim nevednim in neolikanim mladeničem, ki zasmejujejo kmeta, bi kazal ta pouk, kako bistre glave mora biti kmečki gospodar, pričal bi jim, da je treba zanj razuma in pouka poleg pridnih delavnih rok, da je dober kmet izučeni in izobražen človek. Zato ni nikakor nečastno, če se vrne mladenič po vojskih letih domov, ker je obdelovanje zemlje, naše «matere» najvažnejša in tudi častna naloga.

Pouk v kmetijstvu opozarja tudi na svetle strani kmečkoga življenja. Kdo uživa toliko ur pod milim nebom, v dobrem svežem zraku kot kmet? Kdo uživa toliko zdrave solne svetlobe in toploto kot on? Zato tudi iz nobenega stanu ne izhaja toliko močnih junakov, toliko zdravih žena kot iz kmečkoga.

Pouk v kmetijstvu izobrazila teoretično in upliva na razum. Dozluženi vojak prevdri in voli izmed poklicev — najbolj naravnega in zdravju primernega — namreč kmečki stan, saj spoznava obenem, da je delo v tovarnah, rudokopih itd. bolj suženjsko delo, in da delavcem, ki niso izučeni sploh nikjer ni pot posuta s cvetjem. Notranjec.

Tedenaki sojem v Kranju dne 28. decembra 1908. Prignalo se je — konj, 74 glav domače goveje živine, 16 glav bosanske goveje živine, 1 domačo tele, — hrvaških telet, 27 domačih prašičev, — hrvaških prašičev, — domači ovc, — hrvaških ovc, — koz, — buš in — bosanskih volov. — Pitani voli 100 kg 64—70 K, na polovico 100 kg 58—62 K, za pisanje 100 kg 54—56 K, kumerni 100 kg 36—40 K. Pšenica K 12:50, proso K 7:50, rž K 10—, oves K 9—, ajda K 9—, repno seme K —, fižol ribničan K 13—, mandalon K 12—, koks 14— krompir K 2:90 za 50 kg, seme dom. detelje 60—65.

Mestna hranilnica v Radovljici. V mesecu decembra 1908 je 252 strank vložilo 78.209 K 69 vin. 241 strank vzdignilo 70.234 K 6 vin. 30 strankam se je izplačalo posojil 33.600 K. Denarni promet 388.778 K 11 vin.

Dopisi.

Občni zbor „Narodne čitalnice“ v Kranju.

Konec.

Na predlog g. Rusa se izvolita pregledovalcem računov g. Janko Sajovic ing. Fran Grobath.

Knjižničar g. Ivan Valentič je poročalo stanju ljud. knjižnice in izposojil. Iz poročila povzamemo:

Knjižnica je poslovala v 1070 slučajih. Izposodilo se je 2.533 knjig, za 483 več nego 1907 l. Izposodilo se je pa 1907 l. 2050, 1906 l. 312, 1905 l. 95 in 1903/04 l. 95 knjig.

Po glavnem zapisniku obsega čitalnična javna ljudska knjižnica 1.170 knjig. Dve knjige, ki se nahajajo v knjižnici v dveh ali več izvodih, so se

upoštevale vsaka samo kot ena knjiga; uposteli pa se niso letošnji leposlovni listi in revije, ker niso še vezani in valed tega tudi še niso vpisani v glavni zapisnik.

Darovali so: g. deželnosodni svetnik Pogačnik 7, g. Rudolf Kokalj 1, g. Tine Eržen 1, skupaj 9 knjig.

Dalje je mestna občina dala podpore 300 K. Čitalnica je z delovanjem javne ljudske knjižnice lahko povsem zadovoljna, ker se je prepričala, da je dosegla svoj namen, katerega je imela z njeno ustanovitvijo: razširjati prosveto med vsemi sloji kranjskega prebivalstva in med prebivalci kranjske okolice.

Želeti bi le bilo, da bi izposojevalci vračali knjige hitreje nego dosedaj: kajti velikokrat se pripeti, da se povprašuje po knjigi, katero ima drugi izposojevalec že več mesecev, a je ne vrne, dasiravno jo je gotovo že zdavnaj prebral. Nekoliko ozira na sočitatelje naj ima pač vsak izposojevalec knjig.

Dalje je čitalnični odbor sklenil v seji dne 16/12 1908: a) da se opusti plačevanje pristojbine po 4 h od vsake izposojene knjige, da se pa povzra pristojbina za legitimacijo od 20 h na 40 h; b) da se združi «Sokolova» knjižnica s čitalnično javno ljudsko knjižnico, pod pogojem, da «Sokol» izroči «Narodni čitalnici» vse svoje knjige, da pa smejo člani in članice «Sokola», nadalje trgovsko-obrtni naroštaji, moški in ženski solski naraščaj si izposojevati iz javne ljudske knjižnice «Narodne čitalnice» knjige pod pogoji, kakor člani čitalnični, to je brez plačila pristojbine za legitimacijo.

Časnikov je v čitalnici 33 in sicer:

a) Politični: Domovina, Edinost, Gorenjec, Korošec, Naš list, Narodni list, Notranjec, Rdeči Prapor, Slovenec, Slovenski Narod, Soča, Učiteljski Tovariš, Agramer Tagblatt, Arbeiter Zeitung, Neue Freie Presse. b) Leposlovni, znanstveni, revije: Dom in Svet, Izvestja muzejskega društva, Ljubljanski Zvon, Omladina, Planinski vestnik, Popotnik, Slovan, Slovenski trgovski vestnik, Slovenski Sokol, Svoboda, Svobodna misel, Zvonček, Erdgeist, Mitteilungen des Musealvereines, Politisch-anthropologische Revue. c) Humoristični: Jež, Fliegende Blätter, Simplicissimus, Skupaj 33 časnikov. «Čitalnica» je član 6 društev: Akademije v Ljubljani, Muzejskega društva v Ljubljani, Planinskega društva v Ljubljani, Slovenske Matice v Ljubljani, Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Matice Hrvatske v Zagrebu.

O «Dramatičnem odseku» Nar. čitalnice poročta režiser g. L. Mikuš: Odkar se je lansko leto ustanovil Dram. odsek, je opaziti tudi na tem polju prav viden napredek. Poskočili smo od obli-gatnih 5 do 6 predstav letos na 16 in sicer se je predstavljalo: 31. decembra «V medenih dneh»; 25 in 26. januarja «Zmešnjava na zmešnjavo»; 22., 23., februarja 7. in 8. marca «Brat Martin»; 2. in 3. maja «Veharjevo letorišče»; 29. oktobra in 8. novembra «Mlinar in njegova hči»; 28. in 29. novembra; «Na Osojah»; 12. in 13. decembra «Na letovišču». Poleg tega pa smo napravili dne 15. maja izlet v Škofjo-Loko ter igrali 5 dejansko burko «Zmešnjava na zmešnjavo». Obisk predstav je bil popolnoma zadovoljen. A vendar predstave še niso to, kar bi pravzaprav morale biti, namreč ne samo zabava, nego tudi izobraževalno sredstvo. Šele kadar «Dram. odsek» doseže ta svoj cilj, bo lahko zadovoljen. Kontno pa se mi je prav iskreno zahvaliti vobče vsem cenj igralcam in igralcem, posebno pa še gospe H. Valentičevi in gđ. Nuši Sajovicovi, ki sta vrlo pomagali pri režiji in na odru. Pa še drugo, na kar bi kranjsko meščanstvo opozoril. Ravno v pretekli sezoni se je najbolje videlo, kako so vsi prostori Narodne čital-

ti člani kakor slavni angleški fizik I. Thomson so porok, da bo hitro rasla. Namen te zveze je, da se vpelje esperanto kot oficijelni jezik pri vseh mednarodnih znanstvenih kongresih, znanstvenih objavah. Poleg tega se zveza peča z vprašanjem enotnega denarnega sistema.

Poleg tega obstoja cela vrsta mednarodnih strokovno-znanstvenih esperantskih društev, tako za pravnike, medicine, matematike i. t. d. Tako se dijaku, ki se zanima za esperanto, nudi prilika, da po končanih studijah stopi v tako združenje ter ima praktično korist iz «lingro internacia».

Na Francoskem in Angleškem je esperanto vpeljan ne samo na visoke šole, marveč tudi v srednje šole. Ako nvidevajo tako veliki narodi korist esperanta, gotovo bi tudi nam Slovencem bil koristen. Posebno na Nemškem se je zadnji čas razpredla čila agitacija za esperanto.

Upajmo, da tudi za Slovence ni čas daleč, ko se uresniči besede, ki jih je izrazil dr. Zamenhof v esperantski himni:

«Sur neutrala lingra fundamento,
Kompreneute unu la alian,
Lo popoloj faros en konsento
Unu grandun rondon familian.»

Franjo Krašovec.

nice mnogo premajhni, osobito pa oder, na kateremu se pri količak večji igri ni mogoče ganiti. In kranjsko meščanstvo naj bi se tedaj že vendar enkrat zdrnilo ter začelo resno premisljevati, kako temu nedostatku, ki ovira vse čitalnično delovanje, v okom priti. Saj so ravno premajhni prostori največ krivi, da se čitalnico še vedno smatra za nekako domeno boljših ljudi, medtem ko je v istini skozinsko demokratična, ker dobro ve, da je le na tem temelju mogoč vedno večji uspeh, vedno širše razvijanje. Razširjenje prostorov je absolutno potrebno in čim prej se bo to izvršilo, tem lepše bodo tudi čitalnica in vsi pododsek vspevali in delovali.

O pevskega odseku je poročal g. V. Rus. Poročilo priobčimo po obnem zboru pevskega odseka, ki se vrši še ta mesec.

Pri slučajnostih stavi gospod Karel Skřivanec, c. kr. inženir, vprašanje, kako to, da prinaša uradna «Laibacher Zeitung» notice o kranjski čitalnici. V imenu odbora izgovori g. Leopold Mikuš, da odbor ne pošilja nikakih oficijelnih poročil v «Laibacherico», temveč, da ista prihajajo od privatne strani in da torej odbor nikakor ni odgovoren zanje. G. dr. Lucijan Treo, c. kr. sodni pristav apelira na narodno čast vseh navzočih, in pravi, da ta čast pač ne pripušta nobenemu društvniku, da bi poročal v «Laibacherico», iz katere zajemajo naši nasprotniki vesti o naših društvih, o njih gmotnem stanju itd. Dr. Josip Kušar predlaga, da se pošlje uredništvu «Laibacherice» oficijelna izjava, da si Narodna čitalnica prepove vsako poročanje o svojem delovanju v «Laibacherico». Njegov predlog se sprejme z velikanskim frenetičnim navdušenjem in vsestranskim vdobranvanjem.

Na predlog g. dr. Kušarja se je sklenilo izbaciti iz društvenih bralnih prostorov. «Simplicissima», ker na nečuten način sramoti Slovence.

O združitvi sokolske knjižnice z ljudsko knjižnico je poročal g. Iv. Valentič. Ker bo pa občni zbor «Sokola» šele meseca januarja, zato se bo z združitvijo počakalo do takrat.

Na predlog g. dr. Kušarja se daruje iz društvene blagajnice poleg že izplačanih 20 K še 25 K za žrtve.

Na predlog g. K. Vlaoviča se sklene naročiti društvo na en hrvaški in en srbski list.

Predlogu g. inž. Skřivaneca, naj se društvo naroči na «Zlato Prago», se ne ugoti, ker bo z združitvijo sokolske knjižnice itak prišel ta časovpis med 33 naročene časopise «Čitalnice».

Pri volitvi so bili izvoljeni vsi došednji gg. odborniki. Namestnikom pa gg. Formandl Ant., Meden Jožef in Sedej Rado.

Z Bleda. Zdravska komisija v družbi z društvom za povzdigo prometa tujcev je vložila naslednjo prošnjo na železniško ravateljstvo v Trstu: 1. Zdravišče Bled je obiskalo v sezoni 1908, kakor izkazuje zdravniški list, 4342 zdravskih gostov in okoli petkrat toliko pasantov, kar se utegne morda iz izkazov železniške postaje razvideti. Opozarja se pa tudi na tujce, kateri v velikem številu obiskujejo letovišča Kranjska gora, Poljce, Bohinjska Bistrica in Bohinjsko jezero. Med zdravskimi gosti pa jih je mnogo, ki prihajajo iz tirolskih zdravšč na Bled in v okolico na krajše bivanje. Le-ti in pa tudi turisti, ki od tam prihajajo na Julijsko planino in Karavanke, se pritožujejo zaradi slabe zveze s Tirolsko. Želeti je torej nujno, da se upelje tudi podnevna brzovozna zveza od Franciscfeste čez Bled v Trst in nazaj, temveč ker ponočni brzovlak in neugodne zveze osebnih vlakov potrebam ne zadostujejo. 2. Trgovci, uradniki od Trsta in Gorice prihajajo iz službenih ozirov in zaradi svoje trgovine večkrat samo ob nedeljah in praznikih na Bled k svojim rodbinam. Tudi ti gospodje se pritožujejo, da prihajajo vlaki prepozno na Bled in odhajajo prezgodaj zvečer. Da se temu odpomore, bi kazalo, da se v glavni seziji, to je od 1. julija do konca septembra, upelje ob nedeljah in praznikih poseben vlak med Trstom in Celovcem tako, da bi prihajal na Bled okoli 8. ure zjutraj in odhajal od tam okoli 9. ure zvečer. 3. Osební vlak št. 25, ki se je v poletnem voznem redu 1908, upeljal za poskušnjo od Jesenic na Bled in ki ima iz Ljubljane, s Trbiža, Beljaka in Celovca zvezo na Bled, naj bi se stalno obdržal, — da ne bodo poletni gostje siljeni na Jesenice do ure 1:23 minut ponoči čakati na zvezo z Bledom. Ta vlak naj bi se tudi podaljšal do Bohinjske Bistrice, kar bi tudi v interesu železniške uprave povzdignilo frekvenco potnikov. Opravičeno bi bilo ta vlak upeljati od 15. julija do 15. oktobra in je ta točka poglavitna želja zdravskih gostov in blejskih interesentov. Dalje je želeti, da bi vračajoči se prazni vozni vlak št. 54 tudi sprejemal potnike, ker bi se ga mnogi, osobito iz postaj med Javornikom in Kranjsko goro in iz postaj med Jesenicami in Bohinjsko Bistrico, posluževali za obisk našega zdravšča. 4. Z ozirom na to, da se prihodnjega meseca julija otvori turska železnica, je v povzdigo obiska Bleda nujno želeti ugodnih zvez, kar bi se doseglo posebno z upeljavo direktnega podnevnega brzovlaka «Monakovo-Trst» in direktnih vozov pri drugih zveznih vlakih. — Za posredovanje in podporo te prošnje se je naprosilo tudi balneološko društvo na Dunaju in gospod poslanec I. Pogačnik.

Z Dunaja. XXI. občni zbor podpornega društva za slovenske visokošolce na Dunaju vršila se je nedavno v «Slovanski Besedi» ob povoljni udeležbi udov. V nagovoru se je predsednik Pukl spominjal v letu umrlih članov: Ustanovnika dr. Josip Weingerla, zdravnika na Dunaju, dolgoletnega podpornika Viljema Polaka, inženjerja v Ljubljani, Ant. Lednika, župnika v Ločah, dr. Ivana Dečka, odveta-nika v Celju, Aleks. Skrema, gardnega majorja na Dunaju in Frana Ellerja, nadučitelja v pokoju v Beljaku. Gosp. Iv. Luzar poroča, da so letos društvo pristopili štiri ustanovniki in sicer: Društvo «Zvezda» na Dunaju povodom vladarjeve 60 letnice s svoto 200 K, plačavši prvi obrok 50 K, veleč. g. pater Eginhard Matevžič, šolski nadzornik v Admontu s 100 K, g. dr. Ivan Šubelj, c. in kr. dvorni tajnik v ministerstvu zunanjih zadev, s 100 K, g. Alojzij Rant, c. in kr. pomorski komisar na Dunaju, plačavši prvi obrok s 50 K, nav. obroke so plačali: g. dr. Ivan Žmavc, amanuensist v Pragi 30 K, slavna mestna občina Idrija, drugi obrok 40 K, gospa Mar. Krušič rojena Pukl, nadrevid. soproga na Dunaju, četrti obrok po 20 K, skupaj 80 K. Ustanovna znaša 21.205 K. Od te svote je 20.000 K unificiranih in vinkuliranih. Leta 1907 je ostalo razpoložnina 1803 K, prispevki leta 1907/8 so znašali 3550 K 40 vin., obresti 775 K 82 vin. Vsa razpoložnina je znašala 6129 K 87 vin. Iz te svote so se pokrili izdatki: Podpore 4178 K, stroški 93 K 28 vin., skupaj 4571 K 28 vin., razpoložnina je ostalo 1558 K 59 vin. Pristevši osnovno glavnico 21.205 K 8 vin., znaša vsa imovina koncem leta 22.763 K 65 vin. V 20 letih je društvo razdelilo 67.086 K — prosilcev je bilo nad 700! V tej dobi je društvo z ustanovnino vred prejelo 89.850 K. Revizor dr. Hinterlechner poroča, da se blagajna s knjigami popolnoma vjema ter predlaga da se blagajnikoma g. dr. Klem. Seshunu in g. Iv. Luzarju kakor tudi odboru da absolutorij. Sprejme se enoglasno. Ustanovitelj društva g. predsednik Pukl izjavi, da ne more več prevzeti predsedništva, ker je letos itak preteklo 20 let, odkar je društvo vodil. Predsednikom je bil izvoljen g. dr. Anton Primožič, vladni svetnik, dež. šolski nadzornik, prideljen ministristvu za uk in bogočastje. Gosp. dr. Vidic predlaga, da se odstopiši predsednik g. Pukl zaradi izvenrednih zaslug za društvo, izvoli častnim udom. Predlog je bil enoglasno sprejet. Ker je društvo letos v zelo težavnem položaju, zasluži, da se ga vsestransko podpira. Naj mu ostanejo zvesti vsi dosedanja podporniki in dobrotniki, društvu naj pristopijo novi prijatelji revnih slovenskih visokošolcev na Dunaju, vsakega bivšega podpiranca pa je častna dolžnost, da društvu povrne prejete podpore vsaj v obrokih. Naslov blagajnika je: Ivan Luzar, Dunaj, III/3, Reiserstrašse šte. 26.

Poučni listek.

Leto 1909 je:

odkar je bil ustvarjen svet (po Kalviziju)	5858 to.
židovske svetovne ere, po novejšem časostetju (pomladno enakonočje 3764 pred Kristom)	5670 »
po ustanovitvi mesta Rima	2662 »
po Kristovi smrti	1876 »
po razdejanju Jeruzalema	1839 »
odkar je bilo sezidano mesto Dunaj	809 »
odkar je cesar Friderik I. Rdečbradec povzdignil Avstrijsko v nadvojvodino	753 »
odkar so na Dunaju zgradili cerkev sv. Stefana	753 »
odkar so izvolili Rudolfa I., grofa habsburškega za nemškega cesarja (29. septembra 1. 1273.)	636 »
odkar so nastopili vlado v Avstriji Habsburžani (1282)	627 »
odkar je razsajala na Dunaju silna kuga	560 »
odkar so na Dunaju začeli graditi Stefanov stolp	546 »
po ustanovitvi vsučilišča na Dunaju	544 »
odkar so se združile z Avstrijo po bitki pri Mohaču Ogrska, Češka, Moravska in Slezka	384 »
odkar so Turki prvič oblegali Dunaj	381 »
po uvedbi gregorianskega koledarja	327 »
odkar so drugi oblegali Turki Dunaj	225 »
odkar je proglasil cesar Karel VI. pragmatično sankcijo	196 »
odkar je Janes Watt (Anglešč) iznašel parni stroj	146 »
po smrti cesarice Marije Terezije	129 »
odkar je odpravil cesar Jožef II. v Avstriji nevoljništvo	128 »
po smrti cesarja Jožefa II.	119 »
po smrti cesarja Leopolda I.	117 »
odkar so uvedli dedno avstrijsko cesarsko dostojanstvo	105 »
odkar se je narodil Nj. Veličanstvo vladajoči cesar Franc Jožef I. (18. avgusta 1. 1830)	79 »
po smrti cesarja Franca I.	74 »
odkar je nastopil vlado Nj. Veličanstvo cesar Franc Jožef I. (dne 2. decembra 1. 1848)	61 »

Sejmi na Gorenjskem prih. teden:

4. v Domžalah.

Godovi prihodnjega tedna:

3. Genovefa, Slavimir; 4. Tit, Izabela, Dvorimir; 5. Telesfor, Grozdana, Berivoj; 6. sv. trije kralji, Darinka; 7. Valentin, Svetozar; 8. Severin, Radoslav, Čestimir; 9. Julijan, Nikosava, Vladimir, Čestimir.

Umetnost in književnost

Koledar za kmetovalca 1909 je ravnokar izšel. Ta nasim kmetovalcem priljubljena lična in trpežna knjižica obsega tudi letos kratke in poučne članke in tabele o živinoreji, gnojenju, živinozdravstvu, kletarstvu, sadjarstvu, gozdarstvu, o davkih, merjenju lesa, zadrugištvu itd. Ta koledar ki se rabi v umnem gospodarstvu skoraj vsaki dan, je kmetovalcem zelo priporočati. Cena trpežno vezanemu koledarju je K 1 60, s pošto K 1 80.

Stari prijatelji — novi sovražniki??

Kranjsko napredno slovensko učiteljstvo je zborovalo dne 28. decembra 1. l. v Ljubljani v dvorani «Mestnega doma». Edina točka dnevnega reda je bila: Položaj kranjskega učiteljstva. O tem je obširno poročal deželni poslanec E. Gangl. Shod je otvoril v ime sklicateljev učitelj Luka Jelenc. Poleg teh sta govorila za narodno-napredno stranko župan Ivan Hribar, za socialno-demokratsko pa pisatelj Etbin Kristan. Sklenili sta se sledeči resoluciji:

1. Kranjsko napredno slovensko učiteljstvo izjavlja, da kot samostojna stanovska organizacija ne pa kot del te ali one politične stranke deluje na podlagi državnega šolskega zakona samo za izobrazbe mladine ter za kulturno in gospodarsko povzdigo ljudstva.

2. V zavesti v popolni meri storjene svoje stanovske dolžnosti opravičeno zahteva, da se mu končno uredi službeni prejemki v smislu sklepa vsega avstrijskega učiteljstva, ki je: plače učiteljstva naj bodo enake plačam državnih uradnikov vsakokratnega XI. do VIII. činovnega razreda.

Z ozirom na zadnje volitve v mestni in splošni kuriji v Ljubljani, kjer se je ponudil od vodstva narodno-napredne stranke en mandat učiteljstvu, se je od učiteljstva in od zaupnikov določeni kandidat po istem vodstvu sramotno izrival, spletkarsko izrinil in sklepno popolnoma odstavil, je bilo učiteljstvo primorano ukreniti nekaj pozitivnega. Ta korak pa je našel v nekaterih višjih krogih odpor. In med te spada v prvi vrsti dr. K. T. iz Ljubljane. Za danes odgovarjamo samo površno na njegovo izvajanje, ki ga je priobčil zadnji dan leta v «Slovenskem Narodu». Pisatelj trdi, da mu je sicer imponiral ta učiteljski shod glede udeležbe, a zborovanje samo nazivlje diletantsko politično predstavo in tragikomedijo. Je že mogoče, da se zdi tudi dr. K. T. čudno, da je učiteljstvo na javnem shodu odkrito priznalo, da se ne pusti celo od svojih najboljših in najintimnejših prijateljev voditi slepo leta in leta za nos, saj se je po Ljubljani ob zadnjih volitvah javno povdarjalo, da se sme z učiteljstvom vse storiti. Vsa čast možem, ki so se kdaj potegovali za blaginjo učiteljstva. Hvaležnost učiteljstva jim ostane trajna tudi od zadnjega shoda dalje. Gotovo pa je, da ni stranka storila za učiteljstvo toliko, kolikor bi morala. Bile so posamezne osebe, ki so bile v resnici naklonjene učiteljstvu ne samo po besedah, ampak tudi v dejanju. Organizacija stranke pa ni storila z mamilimi izjemami ničesar iz čisto navadnega vzroka, ker prave organizacije stranka še danes nima. Učiteljstvo je drlo za stranko čez drn in strn v lastno škodo in bi storilo še v podvojeni meri tem rajše in lažje, če bi imelo sigurno oporo v njej. Gospod dr. K. T., vprašajte na primer samo učitelja Jelenca, kolikokrat je prosil za učiteljsko mesto v Ljubljani tedaj, ko je imela narodno-napredna stranka vso moč v deželi, vprašajte ga, zakaj ni dobil ravnateljskega mesta v Postojni in nadučiteljskega mesta v Ljubljani, dasi ima izpit za meščanske šole, dasi je bil pri vseh kompetencah eden najstarejših, pa odločno najizvrstnejše klasificiran kompetent. Vlada ga je vedno z neimenovanjem nagradila in isto stališče je zadnjič zavzela z enim najboljših svojih pristašev tudi narodno-napredna stranka. Gospod dr. K. T., ali ni to krvava ironija? Učiteljstvo mora ostati hvaležno svojim voditeljem, čimbolj jih odriiva vlada in čim sramotnejše jih prezira narodno-napredno vodstvo.

Čudno se sliši iz ust politika, kakršen je g. dr. K. T., ako trdi: Skrajno neprevidno je

torej od našega učiteljstva, da prav sedaj, takorekoč ob 12. uri s pretiranimi zahtevami daje orožje v roke svojim nasprotnikom ter otežkoča s svojo neskromnostjo boj lastnim prijateljem. Gospod dr. K. T., ali ste spali zadnjih set let? No, vsaj za učiteljsko vprašanje ste morali biti gluhi, ker ne veste, da je naša zahteva po izenačenju naših plač z onimi državnih uradnikov zadnjih 4 činovnih razredov že stara najmanj šest let. Je pač še starejša, a z najmerodajnejšega mesta se je proglasilo o Veliki noči 1903 na zborovanju vsega kranjskega učiteljstva. Takrat sta bili stavljeni dve alternativni zahtevi: gori omenjena izenačba s plačami državnih uradnikov in druga nekoliko skromnejša (!). In glejte, g. dr. K. T. — sedenji načelnik narodno-napredne stranke, g. župan Ivan Hribar, je takrat izrečno v imenu iste stranke zagotovil zbranemu učiteljstvu najizdatnejšo podporo v dosegu njegovih opravičenih zahtev; a vendar je dal celemu zboru nekaj ukor, da je preskromen, ker je svoji prvi zahtevi po popolni izenačbi z državnimi uradniki dodal še drugo alternativno skromnejšo. Rekel je, da smo s tem otežčili delo narodno-napredni stranki, ki je v polnem obsegu za našo prvo zahtevo.

Zahteve učiteljstva po izenačenju glede plač z državnimi uradniki so g. dr. K. T.-u pretirane!!! Ali Vam je, gospod doktor, znano, koliko tisočev je med avstrijskimi državnimi uradniki spodnjih 4 razredov takih, ki so izdelali samo kako ljudsko šolo? Koliko tisočev je takih, ki so izdelali samo nekaj razredov srednje šole? In končno, koliko pa je akademično izobraženih uradnikov v 11. ali 10. plačilnem razredu? Nobenega. Le-ti začno z 9. razredom, do katerega bi tudi po ugodni rešitvi tega za učiteljstvo tako perečega vprašanja, še ne dospeli vsi učitelji. Zdi se, da se g. dr. K. T.-u, zde zahteve učiteljev pretirane le zaradi tega, ker prenizko ceni vrednost našega dela. In to je žalostno za akademično izobraženega gospoda.

Konstatirati pa se mora, da učiteljstvo narodni napredni stranki ne misli zadati smrtne udarca, dasi njegova moč vsaj po nekod ni tako majhna, kakor trdi g. dr. K. T. Naj prestudira isti gospod tudi učiteljsko organizacijo, naj pogleda v nje stanovske naprave in tedaj bo prišel do drugih sklepov politične zrelosti učiteljstva, kakor pa jih ima danes. Zadnje besede njegovega uvodnika so na vsak način žaljive in odbijajoče, kar je eden poglavitnih grehov te stranke. Če bi hotelo učiteljstvo škodovati stranki, tedaj bi moralo sprejeti na svojem shodu docela drugačni predlog. Sedaj pa ima ono proste roke in čakalo bo na ukrepe narodno-napredne stranke v novem deželnem zboru v prid učiteljstva. Le s pozitivnim delom si more pridobiti stranka iznova svoje prejšnje zaupanje! Učitelj.

V Kranju, dne 2. januarja 1909.

Baron Aehrenthal odgovarja Rusiji zaradi aneksije. Preden je Izvolskij nastopil v dumi, je razposlal vladam, ki so podpisale berlinski ugovor, posebno okrožnico. Kot odgovor na njo se mora smatrati okrožnica, katero je izdalo avstrijsko zunanje ministrstvo o božiču. Priloge obsegajo dopise med Avstrijo in Rusijo glede na aneksijo. Glavna točka je star dogovor obeh držav glede Bosne, katerega je priznal tudi Izvolskij. Znan je ta dogovor iz objav bivšega sekijskega načelnika v zunanjem ministristvu, madžarskega pesnika Doczija, ki je razglasil v glavnem sledeče: Leta 1876 sta se v Reichstadtu dogovorila cesar Franc Jožef in car Aleksander II., v tem dogovoru je bilo rečeno: Če zmaga Srbija v boju s Turčijo, bo Avstrija zasedla Bosno in Hercegovino ter zaprla klesko luko za turške transporte. Leta 1877, preden je posegla Rusija v balkansko vojno, sta sklenila Andrassy in Novikov drugi dogovor, ki je določil: Če se zgode v Turčiji izpremembe, vsled katerih bi ji bilo nemogoče, uspešno braniti Bosno in Hercegovino proti Srbiji in Črnogori, se polasti Avstrija teh dežel, izvzemaši novopazarski sandžak, o katerem se ima pozneje razpravljati. Ta ugovor je podpisal car. Tretji dogovor je bil sklenjen ob času berlinskega kongresa v tem zmislu, da Rusija ne bo ugovarjala, če bo Avstrija tudi v novopazarskem sandžaku namestila svoje upravo namesto turške in če bo popolnoma prevzela Bosno in Hercegovino v svojo last. O poznejših dogovorih je znano, da je bila 1881. leta sklenjena med Avstrijo, Rusijo in Nemčijo zveza treh cesarjev, ki je priznala Avstriji pravico, izpremeniti okupacijo Bosne in Hercegovine v aneksijo; če bi se združila vzhodna Rumelija z Bolgarsko, se temu ne bilo upirati. Zveza je veljala najprej tri leta in se je potem podaljšala še na tri leta. Knez Aleksander (Battenberg) je leta 1887 združil vzhodno Rumelijo res z Bolgarsko in sicer proti

volji Aleksandra III. Tedaj je Avstrija štiti la bolgarsko neodvisnost in zveza se ni obnovila. — Oficijozna «Rosija» je priznala te dogovore in dejala, da se je pogodba, ki sta jo 13. julija 1878 v Berlinu podpisala grof Andrassy in knez Gorčakov, glasila tako: «Cesarska ruska vlada se zaveže, da ne bo ugovarjala, če bi bila Avstro-Ogrska prisiljena, vsled eventualnega iz turške uprave novopazarskega sandžaka nastalega nesoglasja, trajno zavesti ta teritorij in ostale dele Bosne in Hercegovine.

Puške se pekale ob Drini. Po avstrijskih vojaških poročilih sta dva srbska kmeta, ki sta bila oblečena kot četnika, s srbskega obrežja Drine streljala na avstrijske orožnike pri vasi Zelenice v svorniškem okraju. Stražmojster Lesjak je bil lahko ranjen. Na to so orožniki ustrelili oba kmeta. Oficijozne vesti povdarjajo, da se je med srbskim prebivalstvom ob meji razdelilo 100.000 mauserovskih pušk. V tistih krajih pa baje cvete rop in ker je letos velika beda, je nevarnost povečana. Neki morilec Brkić, ki ima baje 28 umorov na duši in je ugrabil 65 mladih deklet in dečkov, da jih je prodal v turške hareme in bosenskim kupčevalcem z dekleti, je baje v tistem kraju na ropu, ne da bi ga bile mogle srbske oblasti doslej prijeti. V oficijoznih vesteh se tudi zuga, da se bo od Srbije zahtevalo razoroženje vsega civilnega srbskega prebivalstva ob meji.

Ruski general Lipovac poziva Ruse, ki hočejo iti za prostovoljce v Srbijo, naj se 15. prosinca (po ruskem koledarju) zbere v Odesi. Oglašilo se je baje 40.000 ruskih prostovoljcev, med njimi generala Subotić in Kirijev, 300 častnikov, 200 vseučilišnih dijakov in kneza Demisov in Obolenskij, ki sta sorodnika grofa Toljtega.

V glavni belgrajski cerkvi je imel višji duhovnik Božić velik bojni govor proti Avstriji. Navzoč je bil tudi princ Jurij.

Srbska skupština je dovolila Velemyrovičevi vladi proračunski provizorij, vsled česar je prepričana napovedana kriza. Toda ima težave, ker se stranke še niso mogle domeniti glede na posojilo 200 milijonov, ki bi se imelo poplačati iz novega monopola na žganje. Zarotniki in njihovi nasprotniki so se baje pobotali. Polkovnik Vasić, ki je bil pod Aleksandrom vojni minister in je nasprotoval zarotnikom, ima zopet dobiti vojni portfelj.

V turškem parlamentu je bil Ahmed Riza, ki je živel 20 let v prognanstvu, izvoljen za predsednika. Zbornica je sprejela odgovor na prestolni govor.

Bolgaraki finančni minister Salabašev je dejal v sobranju, da znaša ves državni dolg 500 milijonov. Vlada ne namerava pred avgustom 1909. najeti novega posojila. Za vzhodno rumeljske železnice ne namerava vlada plačati več kakor so stale železniško družbo. Turčiji bi pripadalo za njeno lastninsko pravico 12 milijonov, družbi pa za prometno pravico 6 milijonov.

Zgodovinski in sloystveni pregled za prih. teden.

1. januarja: 1308. Švicarji se upro proti Albrechtu I. — 1618 * Slavni španski slikar Marillo. — 1742. * Dr. Gaspar Rojko, pis., vseučiliški profesor v Metavi pri Mariboru. — 1776. Cesarica Marija Terezija odpravi natezalnico. — 1868. * Viktor Steaka, zgodovinar v Ljubljani. 1894 † Fizik H. Hertz. — 1895. † Dr. Matija Prelesnik, pisatelj, v Ljubljani.

2. januarja: 1797. * Gaspar Švab, pisatelj na Boh. Bistrici. — 1801. * Jan. Gasp. Lavater. — 1832. * Janez Valjavec, pisatelj v Šenčurju pri Kranju. — 1844. — Dr. Simon Klančnik, pisatelj v Ljubljani. — 1867. Skliče se takomenovani izvanredni državni zbor, da se omogoči nagodba z Ogrsko.

3. januarja: 106. pred Kr. * Mark Tulij Cicero. — 1752. * Zgodovinar Jan. pl. Müller. — 1849. V Kromerizu otvorijo avstrijski drž. zbor.

4. januarja: 1701. † Ernst Rüdiger pl. Starhemberg, branitelj Dunaja proti Turkom leta 1683. — 1790. V avstrijskem Nizozemju bukne vstaja. — 1797. Val. Vodnik izda prvo številko «Ljubljanskijh Novic». — 1834. Dr. Jože Vošnjak, pisatelj, politik v Šostanju. — 1872. * Matija Jama, slikar, v Ljubljani. — 1880. † Jože Krik, pesnik, v Ločah na Štajerskem.

5. januarja: 1531. Ferdinanda I. izvolijo za rimskega kralja. — 1643. * Slavni fizik Isaak Newton. — 1852. * Skladatelj Fr. Ser. Vilhar v Senožečah. — 1858. † Feldmaršal grof Radetzky v Milanu. — 1905. † Pesnik Iv. Nep. Resman v Ljubljani.

6. januarja: 1412. Johana, devica orleanska. — 1453. Člane stajerske linije habsburškega rodu povzdignejo v nadvojvode. — 1829. † Češki zgodovinar in jezikoslovec I. Dobrovsky. — 1866. † Pisatelj Gaspar Švab v Dobu.

7. januarja: 1715. † Fenelon de la Motte. — 1746. * Jacques Etienne Montgolfier, iznajditelj zrakovplovca. — 1790. Odpad Nizozemske. 1800. Vstane v Švici. — 1844. * Jezikoslovec P. Stanislav Škrabec v Ribnici. — 1893 † Slavni fizik dr. Jože Stefan, vseuč. profesor, na Dunaju.

8. januarja: 1423. Husitje premagajo cesarja Žiga pri Nemškem Brodu. — 1642. † Galileo Galilei — 1819. † Pesnik Valentin Vodnik v Ljubljani.

9. januarja: 1787. Nadvojvoda Karol osvoji Kehl. — 1801. Nadvojvoda Karol postane vrhovni poveljnik in predsednik dvornega vojnega sveta. — 1856. * Pesnik Anton Askerc. 1883. † Sebastijan Zepić v Zagrebu.

Novičar.

Leto 1909 je navadno leto s 365 dnevi in nam prinaša 52 nedelj in 15 praznikov. Začne in konča se s petkom. Največ nedelj in praznikov, namreč po 5 nedelj in po dva praznika, padejo v januarju ter v maju in le edini praznik, dne 15. avgusta pade na nedeljo. Nasproti temu bomo imeli štiri dvojne praznike, namreč velikoneč, binkosti, vse svetnike in božič. Pozna velikanoč, dne 11. aprila je letos le za en teden dni prej od lanske in ima kot posledico zopet dolg predpust, ki traja od treh kraljev do pepelnice, dne 24. februarja. Letni vladar je planet Saturn; mesec bo mrknil dvakrat popolnoma, sonce enkrat popolnoma in enkrat deloma. O vremenu se le ugiba, težko pa bomo imeli letos tako suho in lepo poletje, skoro brez vsake nevihte, in tako krasno jesen kakor lani. Ali nam leto 1909 sicer prinese kaj dobrega ali slabega, pokaže bodočnost.

Meščanski volilni odbor ima danes zvečer ob poldevetih v bralni sobi «Narodne čitalnice» v Kranju sejo. Na dnevnem redu so važne zadeve.

Imenovanje. Načelnik postaje na Jesenicah, oficijal Viktor Ječminek, je imenovan višjim oficijalom.

O mestni hranilnici v Kranju. Deželna vlada je potrdila izpremenjena pravila mestne hranilnice v Kranju.

Skladišče je postavila trdka Zabret & Hutter v Kranju na tukajšnji postaji.

Slovensko bralno društvo v Kranju je na zadnjem občnem zboru sklenilo, da se razide.

Drnsališče v Kranju se otvori jutri v nedeljo dne 3. t. m. ob 9. uri dopoldne na sokolskem telovadišču. Odprto bo ob nedeljah in praznikih od 9.—12. ure dopoldne in od 1.—6. ure popoldne, novadne dni pa od 1.—6. ure popoldne. Dobe se vstopnice za celo sezijo, katerim so naslednje cene: Vstopnica za celo sezijo K 4.—, vstopnice za celo sezijo za dijake, ljudskošolsko mladino in trgovsko obrtne vajence pa K 2.—. Vstopnica za enkratni obisk pa 20 vin. Vstopnice za celo sezijo se dobe pri bratu Janku Sajovicu, za enkratno drsanje pa pri nastavljenju na drsalističu.

Občni zbor Sokola z ženskim oddelkom v Kranju se v torek dne 5. t. m. ob pol 9. uri zvečer v gostilniških prostorih gospe Marije Mayrjeve. Dnevni red običajen. Pričakuje se polnoštevilne udeležbe. Na zdar!

Občni zbor ženskega oddelka Sokola v Kranju vrši se jutri v nedeljo dne 3. t. m. v prostorih Narodne čitalnice z običajnim dnevnim redom. Na kra opozarjamo sestre članice. Na zdar!

Nev deželni šolski nadzornik. Kar se je že pred mnogimi meseci govorilo, da se pripravlja, se je zdaj zgodilo. Realčni profesor, nemškutar Belar, je imenovan za deželnega šolskega nadzornika na Kranjskem. To je udarec s pestjo Slovincem v obraz, to je božično darilo avstrijske vlade, menda za to, ker so slovenski poslanci toliko govorili o odločni opoziciji, pri proračunskem provizoriju, pri aneksijski predlogi in zlasti pri pooblastilnem zakonu pa so zlezli pod klop. Zahvaliti se imamo za to imenovanje v prvi vrsti baronu Schwarzu. Ko je ta prvič predlagal, naj se imenuje tretji deželni šolski nadzornik in sicer Nemec, je celo ultranemški minister Marchet to zahtevo zavrnil kot neumestno. Toda naš Schwarz je vrtal dalje in vrtal je toliko časa, da je dosegel, kar je zahteval nemški Volksrat. Seveda se bo o tej stvari še obsirneje govorilo.

C. kr. okrajni šolski svet za šolski okraj Kranj je imel dne 22. m. m. sejo pod predsedstvom deželnovladnega svetnika Alfonza Pirca. — Predsednik poroča o tekočih zadevah: Gdč. Albina Prevč, učiteljica v Predvoru pri Kranju, ima zaradi bolezni dopust; nadomestuje jo izprašana učiteljica-kandidatinja gdč. Karolina Zupančič. Gdč. Marija Frantar, učiteljica v Cerkljah, se je omožila in pri tej priliki izstopila iz učiteljske službe; njeno mesto se je začasno podelilo gdč. Angeli Miklavčič. — Učiteljske službe v Cerkljah, na Trati in v Trziču so razpisane v definitivno nameščenje. — Računski zaključek za l. 1908 in proračun za l. 1909 izkazuje tele točke: preostanek iz l. 1907 592.23 K; dohodki leta 1908 1738.82; skupaj 2331.03 K; potrebsčina za l. 1908 1372.45 K; prebitek iz l. 1908 958.60 K; potrebsčina za l. 1909 so proračunjene na 2875.72 K; v ta znesek je vračunjen tudi znesek 1000 K kot podpora za izdajo knjige: «Opis kranjskega okraja», katero sestavi in založi «Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj» v spomin cesarjevega šestdesetletnega vladarskega jubileja. — Za krajna šolska nadzornika se imenujeta: gg. France Košmelj, posestnik v Zelezniških, za Zelezniške in Janez Fajfar, župnik v Javorjih, za Javorje. — Prošnji krajnega šolskega sveta v Škofji Loki, da bi se iz šolnih bivši št. 2. in 26. občina Zminec iz vsakdanje šole ter vsolali v hribovsko solo istotam, je ugodil okraj. šol. svet z ozirom na oddaljenost od 1—1½ ure. — Otroci vasi Bistrica pri Trziču so od l. 1890 posečali štiri-

razrednico v Trziču; pravnoveljavnega sklepa, kam pravzaprav spada Bistrica, v Trzič ali v Kovor, ni bilo; ker je nastalo zaradi tega preporno vprašanje, se sklene, da se vas Bistrica vsola v Trzič. — Za razpisano službo v Kovorju se je oglašil en sam prosilec, katerega predlaga okr. šol. svet v stalno nameščenje. — Mariji Borowsky, učiteljici v Trziču, se podeli prva starostna doklada. — Prošnja za zvišanje nagrade za pouk v ekskurendni šoli na Trati od 400 K na 600 K se priporočilno odstopi višji šolski oblasti. — Poročilo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika, g. Janka Janežiča, v nekaterih nadzorovanih šolah se vzame na znanje.

Od vremenske opazovalnice v Kranju. Vremenska opazovalnica tretje vrste v Kranju je zaznamovala in mesec november 8 dni s padavino (3 dnevi z dežjem, 5 dni s snegom); 9 dni je bilo meglenih; 22 dni je ostala brez padavine. Največja padavina tekom 24 ur se je zaznamovala dne 8. novembra z 20.0 milimetrov, skupna mesečna padavina je znašala 48.3 milimetrov. Največjo dnevno toplino so imeli v mesecu novembru v Kranju dne 2. novembra z 7.8° Celzija, najnižjo pa dne 23. novembra z —8.0° Celzija; srednja mesečna toplina je znašala —6.3° Celzija. — Ker je bil voditelj vremenske opazovalnice v Kranju zaposlen z drugimi nujnimi opravki, nam ni mogel preje ustreči z vremenskimi podatki. V prihodnjem letu pa upamo točno prinašati poročila Kranjske vremenske (ombrometrične) opazovalnice.

Protest deželnega odbora. V zadnji seji se je sklenilo, da se odposlje ministrskemu predsedniku sledeča brzojavka: Deželni odbor kranjski najodločneje protestira proti imenovanju tretjega deželnega šolskega nadzornika, ker vidi v tem popolnoma nepotrebnem imenovanju neopravičeno obremenjenje davkoplačevalcev in utesitven vpliva avtonomnega zastopstva na šolsko upravo, dasi mora dežela nositi ogromne stroške za šolstvo, a vljub temu ni primerno zastopana v deželnem šolskem svetu.

Prostovoljno gasilno društvo v Kranju ima svoj redni letni občni zbor jutri ob 10¼. uri dopoldne v mestni dvorani z običajnim dnevnim redom.

20 milijonov dvignjenih iz «Kranjske hranilnice v Ljubljani». Od 20. septembra do današnjega dne je bilo iz «Kranjske hranilnice» v Ljubljani dvignjenih 20 milijonov kron. Od tega denarja se je naložilo okroglo 7 milijonov v «Mestni hranilnici ljubljanski», 5 milijonov v «Kmetijski posojilnici», 2 milijona v «Glavni slovenski posojilnici in hranilnici» in pri drugih ljubljanskih zavodih, 2 milijona pa pri raznih zavodih po deželi. Prihodnje leto je treba dvigniti še najmanj 20 milijonov in na tleh bo ležalo trhlo kranjsko nemškutarstvo! Nad 33 milijonov kron je zdaj že naloženih v «Mestni hranilnici ljubljanski».

Poziv vsem slovenskim narodnim društvom! Občni zbor «Narodne čitalnice v Kranju» dne 19. decembra m. l. je z ozirom na nesramne, razne slovenske naredbe na nečuden način sramoteče napade nekaterih nemških listov, v prvi vrsti «Simplissima» storil soglasno sklep, da takim listom ni in ne sme biti prostora v nobeni slovenski hiši, še manj pa v kakem slovenskem društvu. Zaradi tega izbacne «Narodna čitalnica v Kranju» imenovani list ter pozivlja vsa druga slov. narodna društva, ki so morebiti še naročena nanj, da ga tudi izbacnejo. Cunjje spadajo na smetišče. — Odbor «Narodne čitalnice v Kranju», dne 26. decembra 1908. —

Na občnem zboru kranjske podružnice slov. plan. društva, ki se je vršil 29. grudna m. l. izvolil in konstituiral se je odbor za leto 1909 sledeče: Anton Zupan, c. kr. profesor, načelnik; Ferdinand Polak, trgovec, podnačelnik; Josip Bučar, c. kr. prof., tajnik; Rudolf Kokalj, zastopnik zav. družbe «Dunav», blagajnik; dr. Vladimir Herle, c. kr. profesor, dr. Josip Kusar, odvetnik, Franc Šavnik, mag. pharm., odborniki. Obsirneje poročilo sledi.

Sankališče v Bohinju. Slavnostna otvoritev sankališča v Bohinju se vrši dne 3. januarja 1909 ob pol 12. uri dopoldne. Začasno se je sankališče otvorilo že na sv. Stefana dan in se znašlo vsled tega nekaj prijateljev zimskega športa iz Kranja, Bleda, Gorice in Trsta. Že ta dan je bilo precej vesele v vrvenja ob sankališču in na sankališču, še več pa se sme pričakovati prihodnjo nedeljo, ker se zlasti v Trstu in Gorici jako zanimajo za to šport in se bodo radi posluževali udobnosti, ki jih daje pri vožnji železnica. Ako pripomnimo, da je sankališče tehnično izborno zgrajeno, in da so ga vsled tega vsi vozači hvalili, smemo pač pričakovati, da poletite ta dan tudi ljubljanski prijatelji zimskega športa v romantični Bohinji, ki je po zimi še mnogo lepši kot poleti. Nudila se jim bo pa ta dan tudi izborna prilika, da pokažejo zlasti gostom iz Primorske, koliko so se že izurili v tem velezdravem zimskem športu. Ako pripomnimo danes, da se v Bohinju skrbno pripravljajo za ta dan in da je skrbjeno za razne udobnosti in zabave, ki se morejo nuditi človeku po zimi, da se obeta koncert, mislimo, da bo marsikoga vlekel tja.

Grozna neurčja na žagi. V tovarni na Jesenicah je hotel dne 24. m. m. ob pol 11. uri dopoldne 34 let stari tovarniški delavec Anton Debelak ustaviti cirkularno žago. V trenutku, ko je s kolesa snemal transmisijski jermen, zagrabilo ga je kolo za obleko in ga vrglo pod žago, katera ga je čez trebuh na dva dela prerezala. Navzočim

delavcem je bilo nemogoče mu priti na pomoč. Truplo so prenesli v tamnošnjo mrtvašnico.

Zabavo priredi v hotelu «Razor» v Kranjski gori odbor letoviškega društva na praznik sv. treh kraljev, ob polstirih popoldne. Na sporedu je petje, deklamacija, igra in tombola.

Prste je odrezalo na Paplerjevi žagi v Mostah žagarju Vinku Noču iz Doslavič na desni roki, ko je žagal na cirkularni žagi ledene remeljne, ko mu je izpodrsnilo.

Umrli je v deželni bolnici v Ljubljani gosp. Fran Mali, posestnik in pismonoša v Radovljici. Truplo so pripeljali v Radovljico. — V Trzinu je umrl g. Ivan Ahačič, posestnik. Pokojni je bil vrl Slovenec. N. v m. p.!

Umrli je v Kamniku upokojeni župnik, gosp. Anton Korbič. Rojen je bil l. 1847 v Smledniku. Zadnja leta je služboval kot župnik v Železnikih in nedavno stopil v pokoj.

Vleed opeklin umrla. Dne 22. pr. m. ob 8. uri zvečer je prižgala neka 52 let stara samska delavka v Zgornjih Pirničah svetilko-petrolejko. Ker je pa bila nekoliko vinjena, ravnila je tako ne- previdno, da se jej je vnela obleka, kar je imelo za posledico, da je valed zadobljenih opeklin umrla.

Zafig. Dne 19. decembra je neki lopov za- žgal pod streho poda Marije Maček v Praprotni polici pri Kranju. Ogenj so kmalu pogasili. Prijeli so nekega osumljenca, ki pa trdovratno taji vsako krivdo.

Nov vir dohodkov družbe sv. Cirila in Me- toda utegnejo postati volitve na Slovenskem. Zadnji čas se je namoč udomačila vse hvale vredna na- vada, da se glasovnice kolekujejo z narodnimi kolki. Pri zadnji volitvi se je videlo zelo mnogo volilnih listkov pestrobojno okrašenih s koleki naše pre- koristne šolske družbe. Pozdravljajoč ta vesel pojav narodne zavednosti, pozivljamo vse rodoljube, da se pri vseh volitvah poslužujejo narodnega kolka ter tako podpirajo družbo sv. Cirila in Metoda.

Današnji številki je priložena priloga «Kmetovalec».

* * *

Delavnice državnih železnic v Ljubljani. Vršilo se je komisijonalno ogledovanje sveta, kjer se imajo zgraditi delavnice državnih železnic. Do- ločilo se je, da se delavnice zgrade na svetu med gorenjsko in kamniško železniško progo. V to se ho rabilo 132.000 m² sveta. Lastniki dobe za zem- ljiska 264.000 K. Komisiji je načeloval ministrski tajnik dr. Marij Glessig. Z zgradbo delavnic se prične l. 1909 ali najkasneje l. 1910.

Razširjenje ljubljanskega kolodvora. Južna železnica je pričela z deli za povečanje in razši- ranje ljubljanskega kolodvora. Na Martinovi cesti je mlodane že izkopen predor pod železniško progo.

Smrtina nesreča. V Sežani se je pripetila dne 19. t. m. huda nesreča. Ko je čevlarski mojster Ignacij Tončič prišel domov in šel po stopnjicah, se mu je izpodrnilo, da je padel tako nesrečno, da si je zlomil nogo in si pretresel možgane. Spra- vili so ga v posteljo, kjer je kmalu potem izdihnil. Pokojniku je bilo 48 let.

Hrbtišče je zlomil orehov hlod viničarju Vihru iz Veličan. Viher je zlezel pod hlod, ki je ležal na srogah; mislil ga je nekaj popraviti, a ga je pri tem omrsil, da je padel z vso težo nesreč- nežu na hrbet in mu ga zlomil. Čez nekaj dni je v Ormožu v bolnišnici umrl.

Izpred deželnega sodišča.

— Dobro mu je hotel. Jožef Košnjek, 70 let stari delavec, je opozoril Andreja Zormana, de- lavca iz Tupalič, s katerim je v gozdu pri Olševku drva napravljaj, naj bo pri delu bolj previden, da se kaka nesreča ne prigodi. Ta opazka je Zormana tako razbrila, da je starca s palico pretepel. Obso- jen je bil na 4 tedne ječe.

Grozili so mu. Fantje na Dovjem so pi- sano gledali Jurja Jeriča, ker se je z druge vasi preselil na Dovje. Dne 5. oktobra so se domenili Andrej Bevshek, Jožef Gaspir, Miha in France Au- man ter Janez Podjed, da ga bodo šli nekoliko oplašit. Oborožili so se z raznim orodjem in prišli razbijat in razgrajati pred Jeričevo stanovanje. Tolkli so po durih in strehi, mu pretili, da mu bodo z motiko glavo razklali, da mora crkniti in da ne bo smel skozi vas v cerkev. To razgrajanje je trajalo več ur. Pri tem je Miha Auman izgubil vile, katere je našla Marijana Jenko ter jih hotela odstraniti. To je Aumana tako razjarilo, da je z odprtem nožem mahnil po njej, ne da bi jo zadel, ker se mu je pravočasno hognila. Zagovor obdol- žencev, da so rabuko le od daleč gledali, je bil po pričah ovržen. Miha Auman je bil obsojen na 7 mesecev, ostali štirje tovariši pa vsak na 6 me- secev težke ječe.

Silvestrova veselica „Narodne čitalnice“

je bila pač ena najlepših letošnjih čitalniških pri- reditev. Bogat in raznovrsten program je pač za- dovoljil vse udeležence. Zabji ektet pod vodstvom g. Janka Sajovica je precej pričetkov večera zbudil salve smehu. Gospod Stanko Sajovic je igral na gosli D. Alardovo «Koncertno fantazijo iz Ch. Gounodove opere «Faust», op. 47. Težka skladba. A mladi igralec ji je bil v vsakem oziru kos, bo-

disi kar se tiče tehničnega obvladanja instrumenta bodi kar se tiče res poantiranega, globoko-občut- nega prednašanja. Ta točka je bila pač najlepša ta večer; k nje lepemu vspehu je vilo pripomogla gđc. Hani Sajovic, ki je spremljevala skladbo z igranjem na glasoviru. Škoda, da ji ni bil na razpolago boljši klavir! — Enodejanka «Nočno delo» pa nam je pokazalo zopet izredne vrline naših starih znancev diletantov. V tej kratki, pi- kantni igrici je g. Valenčičeva omamila s svojo umetniško igro vse navzoče. Vredni vrstniki so jej bili tudi ostali trije igralci, gg. L. Mikuš, E. Sajovic in V. Golob. Celo Potnikov Pepe je bil enkrat pa- meten in je podaljšal umetniški užitek navdušenim gledalcem za par tjeutkov.

Med odmorom in po igri je svirala kamniška godba prav pridno.

O polnoči pa je predsednik g. dr. Kušar na- govoril navzoče občinstvo takole:

Častiti društveniki — vsem prisrčen na zdar!

Dolžnost mi je, da izpregovorim v pozdrav nastopajočega novega leta svoje dobroželje vsem Vam, ki Ste s srcem in delom člani naše stare, pa vedno pomlajajoče se «Narodne čitalnice».

Veseli pa mi je, da to dolžnost izvršim, ker vem ceniti zasluge tega našega prosvetnega društva, in ker vem ceniti požrtvovalnost Slovencev in Slo- venk starodavnega na črni skali zidanega Kranja, metropole Gorenjske.

Bilo je leta 1863, ko se je ustanovila naša «Čitalnica» in danes se piše 1909 po Kristu — in glej, «Čitalnica» naša lahko beleži, da ni naza- dovala, da ni stagnirala, ampak odločno in odlično napredovala. Poglejte našo knjižnico, ki ni zaprta, in ki ni odprta samo društvenim članom, marveč se je prestopila v uporabo vsem tistim, ki hrepene po izomiki. Glejte našo ljudsko galerijo v «Čital- nici»; le ta galerija pomeni velik napredek v svrhu narodove izobrazbe za vse lepo in idealno. In ali ni to korak v naprej!? Poslušajte naše pevce in pevke ter gledališčne prireditve, pa ponosno lahko rečete: Nismo zadnji na bojnem polju v svrhu prosvete milega naša naroda slovenskega! V grdem znamenju, v znamenju prelite, po nedolžnem prelite, slovenske krvi, poslavljamo se od leta 1908.

† Lunder in Adamič, dan 20. septembra 1908 — to so spomini, katerih — prisezamo — ne bomo nikdar pozabili. Saj sta žrtvi, potivajoči pri Sv. Križu, kri naše krvi in na grobu teh nedolžnih žrtv smo prisegli, da jih bomo maščevali — z najodločnejšim narodnim delom in — odporom. Vršil se ta odpor in vrši se to delo. Slava vsem, ki se te prisege izza dne 22. septembra 1908 držijo!

Prosvetno delo, delo za narodovo izomiko naj nas vodi in močni in močnejši bomo postajali in prihajali in z vedrim čelom se postavljali sovragu v boj.

Kultura ne boče mogla leta 1908 zapisati s svetlimi črkami.

Strah, groza in smrt!

Upajmo, da leto 1909, katero ravnokar po- zdrevljamo kot «srečno novo leto», ne boče napolnjeno bajonetov, smodnikovega praha ter svinčenk. marveč, da je bomo lahko ob slovesu pozdravili z odkritim zadoščenjem, da je bilo sreč- nejše, plodonosnejše in pa blagodejnejše, nego leto slovenskega krvoprelitja 1908!

Vi pa, častiti «Čitalničarji», delajte na to, da se naše društvo povzdigne na višek kulturne sto- pinje, ker le s tem boste storili to, v kar Vas veže Vaša domorodna dolžnost, ki veli:

Vse za narod!

In s tem geslom pozdravljam novo leto 1909 ter Vam cenjenim članicam in članom želim iskreno in prav od srca:

Srečno in veselo novo leto!

Na zdar!

Navdušenje je doseglo vrhunec pri zadnjih besedah govornika. Vesele domorodne pesmi so se vrstile druga za drugo. Mladi svet se je pa kmalu nato ob zvokih godbe veselo zavrtel v zares premajhni dvorani.

Le nekaj smo pogrešali — namreč, dobro in točno postrežbo. Sicer je pa to menda običajno pri vseh veselnicah, ki se vrše v društvenih pro- storih «Nar. Čitalnice».

Strahotni potresi v Kalabriji in Siciliji.

Rim, 29. decembra. Dve tretjini Messine sta razrušeni. Morje je izstopilo, razrušilo svetilnik ter poplavilo vse mesto, kar ga je ob obrežju. Podobno v Kataniji. Tu je podmorski potres trajal 42 sekund in je morje poplavilo obrežje. Nekaj hiš in cerkva je čisto razpokanih. Koliko je mrtvecev v Messini, se še ne ve, pravijo da več tisoč. Vojne in druge ladje so odplule na pomoč z vojaštvom. Nadaljna poročila bodo mogoča šele, ko se postavi radio- fotografčna zveza, kar se zgodi jutri po dohodu vojaških ladij pred Messino. Potopila se je tudi neka ruska bojna ladja.

Rim, 29. decembra. Potres v južni Italiji je bil strahovit. Več sto hiš je v Messini porušeni, pod razvalinami pa več sto mrtvecev. Središče po- tresa je bila Messina. Torpedovka, ki je ušla ka- tastrofi, poroča: Dve tretjini Messine je v razvalinah. 3000 delavcev dela na razvalinah. Potres je razrušil tudi več vojašnic in je ubitih mnogo vojakov. Vse obrežje Sicilije in Messine je v razvalinah.

Rim, 29. decembra. Velik del Messine je uničil potres in morski valovi. Čuje se, da so razni pred- krajci popolnoma izginili s površja. Nad 1000 oseb je mrtvih in ranjenih. Škoda je veličanska.

Rim, 29. decembra. Posebne izdaje listov ravnokar javljajo: Begunci, katere je pripeljal neki razdiralec torpedovk v Palermo, da sta mesti Mes- sina in Reggio di Calabria ne samo deloma, ampak popolnoma porušeni. Razvaline so pričele goreti in se dviga nad razrušeno Messino gost dim. Po po- tresu je nastal silen vihar ter se utrjal oblak. Mrtvih da je 20 000 oseb. Prebivalstvo je bežalo v cerkve, ki so se pa tudi podrle in zagreble pod razvalinami na tisoče ljudi. Begunci so tako pre- plašeni, da so skoro blazni. Mrtev je v Messini župan in več poslancev.

Rim, 29. decembra. Iz Messine prihajajo vedno bolj žalostne vesti. Potres je spremljeval tudi pod- morski potres, ki je valove visoko kot hiša metal proti mestu. Nesreča je tako hitro prišla, da se ni mogel skoro nihče rešiti. Valovi so bili visoki 10 metrov, glavni sunek je trajal 32 sekund. Tudi po drugih mestih je razrušenih mnogo cerkva. V Mes- sini je v razvalinah tudi poštno poslopje, magistrat, sploh vse javne stavbe. Podrli se je tudi hotel «Trinatia». Ubito je osobje hotela in 90 potnikov.

Rim, 29. decembra. Kralj se je s posebnim vlakom odpeljal v Neapolj, da se popelje na kraj nesreče. Iz Palerma se je odpeljalo 6000 vojakov, zvečer se odpeljeta še dva vlaka «Rdečega križa». Popoldne je z Messino zopet bila popravljena že- lezniška zveza.

Rim, 31. decembra. 200 000 ljudi, kakor po- ročajo rimski listi, je prišlo ob življenje pri groznem potresu na Siciliji. V Messine in drugih mestih v Kalabriji in Siciliji so uničene cele občine. Prebi- valcev teh krajev ne najdejo nobenega živega.

Vsem častitim obiskovalcem
kavarne „PREŠERN“
kakor tudi prijateljem in znancem želim
veselo in srečno
„ novo leto! „
Zahvaljujoč jih na naklonjenosti in se
priporočam tudi nadalje s spoštovanjem
Karol Polajnar
kavarnar v Ljubljani. 33 — 1

Naznanjam p. n. slavnemu
občinstvu, da sem ::
znižal ::
cene pri vinu
na drobno in debelo ::
34 — 1
Se priporočam s spoštovanjem
Ivan Graiser.

Srečno in veselo novo leto
želi rodbina
Franc Omersa ml.
35 — 1

„Prešernov hram“
v KRANJU
je nanovo prenovljen in se priporoča slavnemu
p. n. občinstvu v mestu in okolici.
Toti se izborni oviček, kakor tudi druga
pristna vina. 36 6

Srečno in veselo novo leto

uoščim vsem cenjenim članom
dunajske zavarovalne družbe

:: Ivan pl. Premerstein ::
kot zastopnik v Kranju. 24 1

Srečno, veselo novo leto 1909

želi vsem cenj. odje-
malcem, prijateljem in
znancem, proseč jih i
v bodoče enakega za-
upanja ::

FRANC DOLENZ
Kranj in Škofja Loka.

25 2-2

Mastin

doktorja pl. Trnkóczyja krmilno varstveno sred-
stvo se dobiva pristno pri trgovcih le pod
imenom **Mastin**. Previdni kmetovalec ga pri-
meša krmu vsaki domači živali. Najvišje medalje
na razstavah in tisoči zahvalnih pism pričajo
o velikih uspehih, ki se dosežejo z mastinom.

Tovarniška zaloga: 26 12-3

Lekarnar Trnkóczy, Ljubljana.

Slab želodec ničesar ne prenese

in navadna posledica tega je, hreznost, želodčna
bol, slabosti, nerednosti prebavljanja, glavoboli i. t. d.
Gotova odpomoč proti temu so

Kaiserjeve karamele

zdravniško preizkušene!

Oživljajoče, prebavo pospešujoče in želodec okrepujoče
sredstvo. 27 12-11

:: Zavoj po 20 in 40 vin. v: ::
lekarne v Trzinu.

Darila.

Upravništvu našega lista je poslal gosp. Ivan Graiser
10 K za dijaško kuhinjo kot odkupnino mesto novoletnih
voščil.

Nova zaloga vina!

Podpisani naznanjam, da sem otvoril

**v svoji lastni hiši števil. 10
v Kranju**

Kokriško predmestje

**zalogo istrskega, vina belega
in rdečega, lastnega pridelka.**

Liter stane 32 vinarjev na debelo od
56 litrov naprej.

Kdor mi more dokazati, da nimam pristnega, na-
ravnega vina, se zavežem, dotičniku plačati 4000 K.

S spoštovanjem

FRAN ZOHIL

veleposestnik vinogradov
v Zminju (Istra).

28 15-1

Loterijska srečka dne 25. decembra t. l.

Gradec 17 49 4 87 5

Naznanilo.

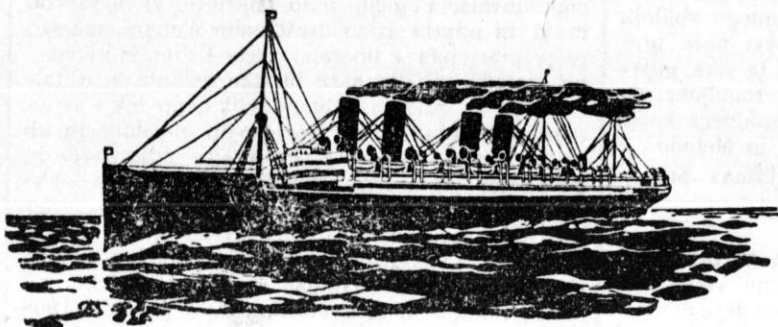
Slavnemu p. n. občinstvu javljam,
da na željo mojih uslužbencev

**odpiram trgovino ob
sedmi uri zjutraj in jo
zapiram ob sedmi uri
zvečer.**

Z velespoštovanjem

Franc Omersa star.

29 -2

„Amerikanska Linija“

priporoča potnikom v Ameriko
najhitrejšo, varno in ceno vožnjo
preko Buks—Pariz—Cherbourg
ali Buks—Pariz—Havre (via Southampton). Garantira se potnikom, da so gotovo ukrcani na parobrod,
dva parobroda odhajata vsaki teden. :: Vožnja pa morju 5¹/₂ do 6 dni. Natančnejša pojasnila in
vozne, plovne rede daje rade volje in zastoj 30 8-1

Agentura „Amerikan-Line“ & Buks (Rheintal).

Generalni zastopniki Im Obersteg & Co.

Istrsko vino

lastnega pridelka, pristno naravno, prve vrste
moškat :: belo vino :: teran
rožno vino

Tropinovec

lastnega pridelka, zajamčeno pristni iz samih
čistih jagodovih vinskih tropin brez pecljev

50 odstotni

31 10-10

dobiva se po prav ugodnih cenah na veleposestvi vinogradov

Vzorci zastoj Rocco Ferlan v Rovinju (Istra) in prosto poštine!

IZJAVA.

Podpisani pekovski mojstri uljudno naznanjajo, da so primorani
z novim letom radi podraženja moke

zvišati cene pekovskim izdelkom

sledede:

32 -1

Bel kruh kg 20 kr. ali 40 v.
Črn kruh kg 18 „ „ 36 „
Stare žemlje 7 komadov
10 kr. ali 20 vin.

Žemlje: Male 6 kom. 10 kr.
ali 20 v, 2 žemlje 4 kr. ali
8 v, 3 žemlje 5 kr. ali 10 v.

Jože Bučar
Alojzij Soklič

Konrad Čadež
Marija Hafner

Leopold Plkuš
Franc Tepina

Slovenci, kupujte vžigalice v korist družbi sv. Cirila in Metoda!

Frano Omersa v Kranju prodaja domače bukovo ogije, vilite kotle Maria Zell, petrolej Standard White portland cement.

Svoji k svojim!
Prodaj več tisoč komadov
strešne opeke

iz samega portland cementa zase izdelanega. Sprejemam naročila za vse vrste **betonskih izdelkov** n. pr. stopnice, bangarje, korita za živino in za vodnjake, okvirje za nagrobne krste i. t. d. Izdelujem tudi žične ograje s cementnimi stojali ali verejami.

Ivan Waland, posestnik
Hlebce pri Lescab, Gorenjsko.

Sivalni stroji in kolesa

Tovarniška zaloga 10 52-1

Iv. Jax-a v Ljubljani

Dunajska cesta 17

priloga svoje najbolj priznane

šiv. stroje in kolesa

Ceniki na zahtevanje zastoj.

Pristno domače kuhano žganje

se prodaja sedaj pod ceno, n. pr.

Tropinovec	Liter	kron	2 20
Slivovka			2 40
Stari borovničev			3 —
Rozmarinovo žganje			4 —
Konjak			5 —

Za pristnost se jamči.

I. Ručigaj v Kranju
(gostilna «pri zlati ribi».)

11 3-2

V Newyork
Canado
Juž. Ameriko

Odhod iz Ljubljane vsak torek.

Pozor!! 12 52-22

Samo 6 dni

vožjo francoski brzoparniki **La Provence, La Savole, La Lorraine in La Touraine** iz Havre v Newyork. — **Najkrajša črta.**

Veljavne vozne listke in brezplačna pojasnila daje konc. potovalna pisarna

Ed. Šmarda, Ljubljana

Dunajska c. 18, nasproti znane gostilne «pri Figovcu».

Od c. kr. nameštstva oblastveno dovoljeni urad za revizijo in reklamacijo tovarnih listin vseh vrst in pisarna za poizvedbo tarifov

L. Jandl
Trst

prevzame brezplačno revizijo vseh tovarnih listin proti 30% deležu najdenih diferenc.

Doposljite nam torej takoj franko vaše tovarne listine letošnjega leta in v treh dneh dobite poročilo o rezultatu revizije.

14 52-8

Zlate svetilne: Berlin, Pariz, Rim itd.

Najboljše kosmetično

zobočistilno sredstvo

Seydlin
Jzdelovatelj
O. Seydl
Ljubljana, Spital.-Stritar ul. 7

15-97
Dobro se
lekarati
štetnik

Večkrat premirano!

Glinaste peči

16 52-36

štedilnike, banje za kopeli, kakor tudi kipe, vaze in druge glinaste izdelke v vseh barvah, trpežne in cene priporočja

Avgust Dreise

prva in največja tovarna peči in glinastih izdelkov v Ljubljani.

JOS. WEIBL

J. Spreitzerjev naslednik

LJUBLJANA,

Slomškove ulice št. 4.

Stavbeno-umetno in konstrukcijsko inženjersko.

Žično omrežje na stroj, ograje na mirodvoru, obmejno omrežje, večna vrata, balkoni, verande, stolpne krite, štedilnike i. t. d.

Specijaliteta:

17 — 58

valjični zastori (Rollbalken).

Kdor

hoče sebe ali svoje otroke oprostiti

kašlja

hripavosti, katara, zastisenja ustnega katara, krčevitega in oslovskega kašlja, naj kupi zdravniško proizkušene in priporočene

Kaiserjeve prsne karamele

s 3 smrekami.

18 24-10

5500 notarsko overenih izpričeval.

Zavoj po 20 in 40 vin. — Doza za 80 vin.

Dobiva se v: Lekarni v Trzinu.

Stanovanje

z dvema ali tremi sobami in kuhinjo se takoj odda

pri 19 5-1

gosp. IVANU POTOČNIKU V KRANJU 171.

Svoji k svojim! 20 52-42

Staroznana narodna trdka:

Anton Iv. Pečenko

GORICA :: ulica Jos. Verdi 26

postreže pošteno in točno s pristnimi belimi in črnimi vini iz lastnih in drugih priznanih vinogradov po ceni 30—50 vin. liter; potem s plzenjskim pivom «prazdroj» iz sloveče češke «Mešanske pivovarne», in izbornim protivinjskim pivom iz pivovarne kneza Schwarzenberga v Protivinu na Češkem, in sicer v sodčkih in steklenicah; z domačim pristnim tropinovoem I. vrste, lastnega pridelka v steklenicah.

Vino dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstrijsko-ogrske države v sodih od 56 lit. naprej franko gorilna postaja.

Na zahtevo pošilja tudi vzorce.

Steckenpferd
lilijino milo

najboljše milo za kožo.

Zobotehnični atelje
Oton Seydl

v Roosovi hiši nad prodajalno v Kranju.

ZOBOVJA, tudi ne da bi se odstranilo korenine, z ali brez nobne plošče, iz KAVČUKA, kakor tudi ZLATA, dalje VRAVNALNICE in OBTURATORJI se izvršujejo po NAJNOVEJŠIH METODAH.

22 — 81

Sprejemne ure vsake nedelje in ponedeljek od 8. ure dopoldne do 5. ure popoldne.

Električna gonilna sila.

Tovarna oljnatih barv, laka in firneža

Brata Eberl

črkoslikarja, lakirarja, stavbena in pohištvena pleskarja

Ljubljana, Miklošičeve ulice 6,

nasproti hot. «Union»

Ustanovljeno 1842. Telefon 154.

52-74

20/IX
1908

AMOR

najfinejše pivo za čaj.

Mnogo drugih

različnih specialitet, rib, konserv, čaja, ruma i. t. d.

Zdravko Krajnc, Kranj
trgovina z delikatesami.

23 5

SVOJI K SVOJIM!

Zobozdravniški atelje dr. Edvard Globočnik

v Kranju

1 52-17

je od 16. septembra 1908 slav. občinstvu
na razpolago

**vsaki dan in
tudi v nedeljo.**

**Mavricij
Smolej**

urar

na Jesenicah štev. 19

priporoča svojo veliko zalogo

pravih švicarskih

žepnih ur

vsake vrste, dalje budilke, ure na
nihala, prestane in verižice, po najnižjih cenah.

Popravila

se izdelujejo v lastni delavnici, ter sem zmožen po moji blizu
20 letni skušnji vsaka tudi najtežja popravila izvršiti natančno
in po nizkih cenah. Popravljajo se budilke po 80 vin. do
1'40 K. Žepne ure od K 1'20 naprej. — Zaradi kakovosti
priporočam posebno precizijsko uro

„INTACT“.

Kolesarske potrebnosti

NB. Ako želite imeti uro res dobro popravljeno jo ne
dajajte takim, ki urarije niti izučeni niso. 2 17-43

Brata HLAVKA

izdelovatelja kirurg. instrumentov
atelje za ortop. aparate in bandaže

Ljubljana, Prešernove ul. 5

priporočata

svojo veliko zalogo obvezil za zdravstvo in bolniško po-
strežbo, bižerjev, irigatorjev, aparatov za mrzle in inha-
lacija s paro, sterilizirane obveze in bandaže, kakor tudi
nogavic za krčne žile, kilne pasove, vsakovrstne brizgalke
in aparate za samoklistiranje, najboljša kvaliteta gumi-
jevih stvari in gumijevih posteljnih podložk. — Vse ban-
daže se izdelujejo pod strogim nadzorstvom po od-
3 52-41 redbah p. n. gg. zdravnikov.

Zunanja naročila se izvršujejo točno,
hitro in diskretno.

Galvanični poniklovani zavod s obratom na motor.
Popravila se izvršujejo točno in očno.

Anton Adamič, Kranj, Glavni trg

galanterijska, norimberška in modna trgovina

priporoča

svojo veliko zalogo ravno došlih primernih daril, kakor parne stroje, motorje, lokomotive,
parne železnice, parnike, avtomobile, železnice na pero, plavalne čolne, mehanične
in magnetične podohe, najnovejše godbene volke, gugalnice, razne družabne igre, halma,
croquete, šah, domine, tombole tivoli i. t. d.

Velika izbira punčk tudi z godbo. :: Najfinejše drsalke „Eisblume“.

Nadalje krasne albume za slike in razglednike, spominske knjige, denarnice,
vaze, papirne kasete, kadične garniture, garniture za svalčice, lasne garniture i. t. d.
Največja izbira lišpa za drevesce in svečic, božičnih in novoletnih razglednic, pralik,
koledarjev ter jaslic.

4 52-39

Na drobno in debelo!

Na drobno in debelo!

5 52-25

Največja trgovina na Gorenjskem.

Rudolf Rus

urar v Kranju

poleg lekarne.

Ustanovljeno leta 1885.

Velika zaloga vsakovrstnih ur, zlatnine in srebrnine ter
optičnih predmetov. Popravila točno in ceno. Najnižje cene.

Priznano izborna blago.

== Najcenejši nakup pri sv. Cirilu in Metodu! ==

Nova narodna trgovina pri sv. Cirilu in Metodu

na debelo in drobno

ŠTIGLIC & ŠMIT

v Radovljici, na Glavnem trgu (sraven cerkve) :: Podružnica v Predtrgu.

Priporočata svojo veliko zalogo raznovrstnega specerijskega blaga, kakor: riž,
vedno svežo kavo, najboljšo moko iz Majdičevega mlina, zelo fini ruski čaj in
rum, različne barve, razne vrste žganja, kakor: slivovko, tropinovec, Flo-
rian, Triglav ter pravo Ciril Metodovo in Zvezdno kavino primes.
Dalje imava v zalogi različno železnino za kovače, ključavničarje, kleparje i. t. d.

Kupovala bova proti gotovini ali v zamenjavo z blagom vse vrste deželnih
pridelkov, kakor: orehe, fižol, oves, suhe gobe i. t. d. vedno po najvišjih
dnevnik cenah. — Ker kupujeva izključno le od prvih in največjih tvrdk, sva v
prijetnem položaju naše cenj. odjemalce z le preizkušenim dobrim blagom najceneje
postreči. **Blagovolite se prepričati!**

Za mnogobrojni obisk se priporočava z odličnim spoštovanjem

6 52-6

Štiglic & Šmit.

== Najcenejši nakup pri sv. Cirilu in Metodu! ==

:: Trgovina ::
s specerijskim
:: blagom. ::

A. ŠARABON

LJUBLJANA

priporoča svojo novourejeno

LJUBLJANA

glavno zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

7 5-8

Velika pražarna
za kavo, mlin za
:: dišave ::
x električnim obratom.

Na drobno in debelo!

Na drobno in debelo!

Zaloga brinjev in
sliv za
:: žganjekuho. ::